Factsheet

Open polderlandschap

Algemeen

Ontginning

Tussen het dorp Soest en de Eem ligt het open polderlandschap. Dit van oorsprong natte veengebied is in de Middeleeuwen ontgonnen voor de landbouw. Er werden lange sloten gegraven om het land te ontwateren en geschikt te maken voor akkerbouw. De stukken grond tussen de sloten werden ook wel ‘slagen’ of ‘stroken’ genoemd.

Door oxidatie (veenafbraak doordat er zuurstof bij het veen komt nadat het waterpeil is gezakt) en inklinking (inzakking door verdrogen) van het veen werd het gebied te nat voor akkerbouw en is men overgegaan op veeteelt. Het open polderlandschap is ook nu nog doorsneden met sloten voor waterafvoer en als natuurlijke barrières voor vee. Deze slotenstructuur is goed zichtbaar op luchtfoto’s en wordt ook wel slagenlandschap genoemd. De gemeente hecht veel waarde aan de openheid en het weidse karakter van het landschap.

Kwelgebied

Waterhuishouding speelt een cruciale rol in veenweidegebieden. De bodem moet voldoende vochtig blijven om oxidatie en daarmee gepaard gaande bodemdaling te voorkomen.

Het open polderlandschap in Soest is een kwelgebied: Het regenwater dat op de hoge zandgronden van de Heuvelrug valt, komt via het grondwater aan de oppervlakte in de lager gelegen Eempolder. Dit heet kwel. Het schone, mineralenrijke kwelwater maakt de Eem een geschikt habitat voor zeldzame plantensoorten. Deze zeldzame planten worden echter bedreigd, onder andere door een verlaging van de grondwaterstand in dit gebied.

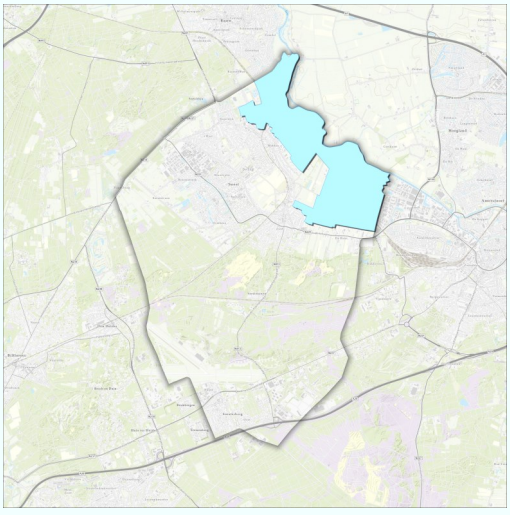

Ligging natuurtype ‘Open polderlandschap’ in de gemeente Soest

Gemeente Soest

BORGMAN BEHEER ADVIES

Kenmerkende soorten*

Pinksterbloem
(Cardamine pratensis)

De pinksterbloem bloeit in de lente met witte tot paarse bloemen. Doordat het een van de eerste bloemen is die bloeit in het voorjaar, speelt de pinksterbloem een cruciale rol als voedselbron voor insecten in deze periode.

AMBASSADEURSOORT**

Grutto
(Limosa limosa)

85% van alle grutto's wereldwijd broeden in Nederland. Het natte polderlandschap is een belangrijk leefgebied voor de soort.
De grutto zoekt in de bodem naar regenwormen en emelten. Jonge grutto's zoeken tussen het gras naar mugjes en andere insecten. Grutto's hebben zowel kort gras nodig om voedsel te zoeken, als lang gras om in te schuilen.

Velduil
(Asio flammeus)

De velduil is een overdag actieve uil. Met een soepele vlucht jaagt hij op veldmuizen en vogels.

Onder andere het gebruik van pesticiden (die zich ophopen in zijn voedsel) zorgt ervoor dat de velduil op de Rode Lijst als 'ernstig bedreigt' staat.

Ecologie

Natuurontwikkeling
Het open polderlandschap van Soest biedt potentieel een goed leefgebied voor verschillende weidevogels, zoogdieren en insecten. Maar door de nadruk op gras voor veevoer en het drooghouden van het land voor landbouwmachines is het landschap de afgelopen decennia verarmd. Kruiden zijn uit het grasland verdwenen, terwijl hier juist insecten op af komen die belangrijk zijn als voedselbron voor jonge grutto's en andere vogels. Het aantal waargenomen soorten is, gelet op de grote oppervlakte waarop het natuurtype voorkomt, dan ook vrij beperkt: 750 soorten in de afgelopen vijf jaar (Bron: NDFF). Vroeg maaien en kunstmestgebruik hebben het aantal insecten sterk verminderd, wat een tekort aan voedsel voor vogels oplevert. Wel worden er nog veel tureluurs waargenomen.

Om de ecologische waarde van het polderlandschap te herstellen, is het nodig om de huidige natuurwaarden te inventariseren en de kansen voor (agrarische) natuurontwikkeling in beeld te brengen. In overleg met de agrariërs kan onderzocht worden welke vormen van natuurontwikkeling of natuurinclusieve landbouw mogelijk zijn op hun gronden.

Voorbeelden van beheermaatregelen om de natuurwaarden te verbeteren zijn:
- Hoog waterpeil
- Uitgesteld maaien
- Inzaaien of bevoordelen bloeiende kruiden in grasland
- Stoppen met chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest

Het open polderlandschap van Soest is waardevol voor zeldzame soorten zoals de grutto, maar staat onder druk. Het is belangrijk om een balans te vinden tussen landbouw en natuurbehoud om dit bijzondere gebied te behouden.

* Kenmerkende soorten zijn soorten die thuishoren in dit landschapstype.
** De ambassadeursoort staat symbool voor dit landschapstype. Door het verbeteren van de omstandigheden voor deze soort wordt de biodiversiteit in het hele ecosysteem bevorderd.

Deze factsheets zijn opgesteld ter ondersteuning van het Omgevingsprogramma Groen en Landschap

© Headerfoto: Erik Brendeke, Borgman Beheer Advies.
© Foto pinktserbloem: Dominicus Johannes Bergsma, CC BY-SA 3.0, via Wikimedia Commons, bewerkt door: Borgman Beheer Advies.
© Foto grutto: Frank Vassen, CC BY-SA 2.0, via Wikimedia Commons , bewerkt door: Borgman Beheer Advies.
© Foto velduil: Jay Iwasaki, CC BY-SA 2.0, via Wikimedia Commons , bewerkt door: Borgman Beheer Advies.